

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforening.no

Slutten av livet

Carlenius S.

Omsorg ved livets slutt

Møter med pasienter og pårørende. 139 s.
Bergen: Fagbokforlaget, 2008. Pris NOK 229
ISBN 978-82-450-0780-0

Forfatteren er teolog og sykepleier. Hun har arbeidet både i sykehjem og sykehus og de siste ni årene ved Hospice Lovisenberg, et sted for alvorlig syke og døende kreftpasienter i Oslo. Hun har et sterkt og dypt

engasjement for sine pasienter og deres pårørende, og hun følger dem på deres vei til «den andre siden». I løpet av hennes ni år ved avdelingen har det vært ca. 1 300 dødsfall.

Denne ganske lille utgivelsen er tenkt som lærebok for studenter i helsefag. Den består av 27 korte pasientfortellinger, en prolog og en epilog. I fortellingene gir forfatteren et tydelig og sterkt bilde av pasienter og pårørende, ofte med deres egne ord. Hun forteller om de kroppslige plagene og de psykiske og sosiale lidelsene. Det er ofte opprør mot alt det vonde, men mange finner frem til fred og forsoning. Det er selvfølgelig sterke følelser, og hun setter ord på dem på en god måte. Hele veien beskriver hun også sine egne følelser og refleksjoner.

Alle pasientene hadde kreft, og de fleste sto midt i livet da sykdommen rammet. Det reiser svære problemer for pasienter og pårørende, for de dør jo ofte fra små barn og fortvilte ektefeller. Samtidig er den medisinske omsorgen – palliasjonen – som regel mer utfordrende for denne pasientgruppen enn for andre døende. Tre firedeler av dem som dør i Norge er gamle mennesker som ikke dør av kreft, og de dør i vanlige sykehus og sykehjem. Hospice-omsorgen er et privilegert forbilde, og jeg savner refleksjoner over hvorledes forfatterens erfaringer bør brukes i resten av helse- og omsorgstjenesten. Hun er teolog, og den kristne tro er selvfølgelig grunnleggende for henne. Jeg har dyp respekt for «troens gave», men de fleste i Norge har ikke fått den, og jeg savner også dette perspektivet.

Carlenius skriver levende og godt, og hennes refleksjoner er viktige for alle som

arbeider med den vanskelige omsorgen ved livets slutt. Jeg tror at alle som har sitt virke på dette viktige feltet vil ha glede og nytte av å lese denne boken – flere ganger.

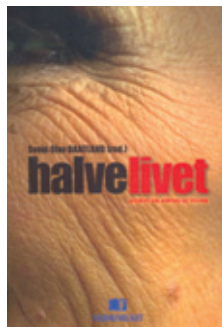
Peter F. Hjort
Blommenholm

Gammel i 25 år

Daatland SO, red.

Halve livet

Artikler om aldring og livsløp. 361 s.
Bergen: Fagbokforlaget, 2008. Pris NOK 369
ISBN 978-82-450-0787-9

Tidsskriftet Aldring og Livsløp, tidligere *Aldring og Eldre*, enda tidligere *Gerontologisk Magasin*, feirer sine første 25 år med å gi ut utvalg av sine artikler. Hensikten med tidsskriftet er å «være en kanal mellom forskning,

fagfeltet, forvaltningen og folk flest».

Dermed er vi alle en del av målgruppen.

Halve livet inneholder i alt 50 artikler, samlet i fem bolker. Den første er en introduksjon skrevet av redaksjonen, som består av nestorene Svein Olav Daatland, Reidun Ingebretsen, Britt Slagsvold og Per Erik Solem. Et slikt firkløver borger for kvalitet.

Bolk 2 heter *Utvikling og kriser*. Her finner vi Sol Seims bokstavelig talt enstående studie av intelligens og personlighet over livsløpet. Tor Inge Romørens langtidstudie av alle personer i Larvik som var over 80 år i 1981, som omhandler funksjonstap, familieomsorg og tjenestebruk frem til den siste døde i 1999, vil også bli stående som et referansearbeid i gerontologien. I denne bolken omtales også demens og død.

Bolk 3 heter *Historiske røtter* og handler om alders visdom og fysisk forfall. Sitat Eigil Skallagrimsson: «Stiv eg går og stabbar, skulle ottast falle, lite eg høyrer, og liten er lem som til lyst er laga.» Så følger sosial identitet, transnasjonal eldreomsorg, familien i endring, levkår og pensjonering. Skal vi glemme arven?

Bolk 4 handler om eldrepolitikken, vel-

ferd, boformer, omsorg, kvalitet, standardisering. Wenche Frogn Sellæg tar opp spørsmålet om sykehjemmene fortsatt skal være både en behandlingsinstitusjon og bolig. Svaret er nei. Men da må man styrke både tilsynsfunksjonen og klagebehandlingen.

Bolk 5, *Aldersforskningen*, gir en betimelig påpekning av fallgruber i tolkingen av risikostatistikk – det er forskjell på gjennomsnitt og livsløp. Selv om bare 5–6 % av de eldre bor på institusjon og bare 5 % lider av demens, er livsløpsrisikoen langt høyere dersom man blir over 80 år.

Gunhild O. Hagestad avrunder det hele med å peke fremover mot NorLAG-studien, der en bred database med opplysninger fra 5 000 personer vil kunne gi mer innsikt i hvilke endringer som skjer over tid. De første resultatene begynner nå å komme.

Det kan være på sin plass. Forskningsrådet har nettopp avsluttet annen del av Velferdsprogrammet. Her er forskning på aldring og omsorg, velferdsstatens største utfordring i dag, tilgodesett med 4 % av midlene.

Denne utgivelsen er nyttig og interessant, men ville ha stått seg på å være betydelig kortere. Det blir for mange repetisjoner, særlig i bolke 4. Der anbefales hurtiglesing.

Astrid Nøklebye Heiberg
Oslo

Manual og arbeidsbok med liten overføringsverdi

Tharaldsen KB, Otten H.

Mestringsteknikker for livsvansker

Mindfulness-based coping – MbC-manual.
306 s, tab, ill. Stavanger: Hertervig forlag, 2008.
Pris NOK 280
ISBN 978-82-8216-026-1

Det er ikke mulig å skrive en oppskriftsbok på hvordan man kan mestre psykologiske utfordringer, har jeg ofte sagt til pasientene mine. Ettersom det er slik at vi mennesker ikke bare er rasjonelle, men også i høy grad irrasjonelle i tanker og atferd, har en slik bok aldri funnet sin forfatter. Dette er heller ikke en slik, til tross for forfatterens høye ambisjoner i tittelen – det er en manual for gruppeledere og samtidig en arbeidsbok for gruppedeltakere. Det omfatter fire temaer: oppmerksomhetstrening, stressmestring, affektregulering og relasjonshåndtering.